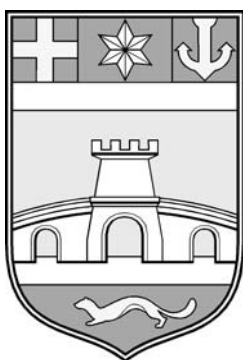

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O RADU
VIJEĆA I PREDSTAVNIKA
NACIONALNIH MANJINA
OSJEČKO-BARANJSKE
ŽUPANIJE U MANDATU
2011. - 2015. GODINE**

*Materijal pripremljen u
Tajništvu
Osječko-baranjske županije*

Osijek, svibnja 2015.

**INFORMACIJA O RADU
VIJEĆA I PREDSTAVNIKA
NACIONALNIH MANJINA
OSJEČKO-BARANJSKE
ŽUPANIJE U MANDATU
2011. - 2015. GODINE**

1. UVOD

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u prosincu 2002. godine Republika Hrvatska se obvezala na poštivanje i zaštitu prava nacionalnih manjina u skladu sa svojim Ustavom te međunarodnim dokumentima.

Ostvarivanje prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, pored niza ostalih prava, obuhvaća i pravo na sudjelovanje u upravljanju javnim poslovima iz nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave, dakle, pravo na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi. To pravo se ostvaruje zastupljenošću u predstavničkim tijelima tih jedinica odnosno putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina biranih radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Ustavnim zakonom, ali i drugim propisima, uređen je način ostvarivanja tih prava.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina ("Narodne novine" 155/02., 47/10., 80/10. i 93/11.) zajamčio je pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave, dakle općina, gradova i županija, pri čemu broj članova predstavničkih tijela iz reda nacionalne manjine ovisi o postotnoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u stanovništvu jedinica.

Pripadnici nacionalnih manjina, pod uvjetima propisanim Ustavnim zakonom, biraju svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinici lokalne i područne samouprave. Vijeće nacionalne manjine mogu izabrati pripadnici one nacionalne manjine koja sudjeluje s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice lokalne samouprave, u jedinici lokalne samouprave (općini i gradu) na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinici područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine. U vijeća nacionalne manjine općine bira se po 10 članova, u vijeća nacionalne manjine grada po 15, a u vijeća nacionalne manjine županija bira se po 25 članova pripadnika nacionalne manjine. U slučajevima kada nisu ispunjeni uvjeti za izbor vijeća nacionalnih manjina, a na području jedinice područne (regionalne) samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalne manjine. Predstavnici imaju gotovo ista prava i obveze kao vijeća nacionalnih manjina.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju pravo: predlagati tijelima jedinice samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na dijelu njezinog područja, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose; isticati kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave; biti obaviješteni o svakom pitanju o kojem će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice lokalne odnosno regionalne (područne) samouprave u vezi s položajem nacionalne manjine; davati mišljenja i prijedloge na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja; a nakon usvajanja statut, financijski plan i završni račun objaviti u službenom glasilu jedinice lokalne ili područne samouprave za čije područje su izabrana.

Osječko-baranjska županija je ocijenila nužnim osigurati institucionalnu komunikaciju s predstavnicima nacionalnih manjina odnosno svojim tijelima povjeriti praćenje i brigu o provedbi obveza utvrđenih propisima i programskim dokumentima. Polazeći od ovog opredjeljenja, u Županiji su ovi poslovi povjereni radnim tijelima ustanovljenim na razini Županijske skupštine odnosno na razini izvršnog tijela - župana.

Poglavarstvo Županije je 2005. godine donijelo Rješenje o radnim tijelima Poglavarstva Osječko-baranjske županije, kojim je osnovan **Savjet za nacionalne manjine**. Nastavljajući pozitivnu praksu, župan je 2009. godine svojim aktom, ponovno osnovao ovaj Savjet (Rješenje o osnivanju Savjeta za nacionalne manjine, "Županijski glasnik" broj 8/09. i 10/12.). Savjet ima sljedeće zadaće:

- prati stanje i razmatra pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom Ustavom, zakonom i drugim propisima zajamčenih sloboda i prava etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina iz nadležnosti Županije odnosno djelokruga rada županijskih tijela,
- potiče, podupire i predlaže mjere pospješivanja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na području Županije,
- razmatra inicijative i prijedloge od značaja za položaj manjina koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina upućuju županijskim tijelima,
- pribavlja i razmatra mišljenja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o nacrtima programa i općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina,
- razmatra programe i opće akte kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalne manjine koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina upućuju županijskim tijelima radi donošenja,
- prati i razmatra odnose između vijeća odnosno predstavnika nacionalnih manjina i županijskih tijela te predlaže mjere unaprjeđenja tih odnosa,
- razmatra zahtjeve za financiranjem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sredstvima Proračuna Županije te njihova izvješća o utrošku sredstava,
- obavlja i druge poslove od značenja za pospješivanje ostvarivanja prava nacionalnih manjina na području Županije.

Savjet čine predsjednik i 14 članova koje župan imenuje iz reda predstavnika županijskih tijela, vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te stručnjaka, vrsnih poznavatelja problematike iz djelokruga rada Savjeta. U Savjet se imenuju svi izabrani predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina s razine Županije te predstavnici izvršne vlasti i upravnih tijela Županije. Na čelu Savjeta je uvijek jedan od zamjenika župana. Na ovaj način, Savjet je postao stalno tijelo institucionalizirane komunikacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sa Županijom. Ovisno o potrebi, Savjet održava od 2 do 5 sjednica godišnje.

Radi osiguranja potpunih informacija o radu vijeća i predstavnika nacionalnih manjina odnosno kvalitativne analize ostvarivanja funkcija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na području Županije, Savjet za nacionalne manjine je svojim Zaključkom donesenim na sjednici održanoj 3. veljače 2015. godine tražio izradu Informacije o radu vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u tekućem mandatu (2011.- 2015.) s podacima kojim su se temama bavila vijeća na sjednicama održanim u ovome mandatu te s kojim su se problemima susretala vijeća i predstavnici u svom djelovanju. U cilju pribavljanja podataka od svih vijeća i predstavnika 21. travnja upućena je i požurnica vijećima i predstavnicima koji do tada nisu dostavili tražena izvješća o radu. Jedino Predstavnik slovenske nacionalne manjine nije dostavio izvješće o radu ni nakon požurnice.

Pristupajući izvršenju ove obveze vijećima i predstavnicima je dostavljen i podsjetnik za izradu pojedinačnih izvješća kao instrument prikupljanja podataka, a rezultat ove pripreme su podaci sadržani u ovoj Informaciji.

2. RAD VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

2.1. Izbori i ustrojavanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Prema posljednjem Popisu stanovništva obavljenom 2011. godine na području Osječko-baranjske županije (koja ima 305.032 stanovnika) najviše je pripadnika srpske nacionalne manjine 23.657 (7,76%), a druga po brojnosti na području Županije je mađarska nacionalna manjina s 8.249 pripadnika (2,70%), slijedi slovačka s 2.293 pripadnika (0,75%), romska s 1.874 pripadnika (0,61%), albanska s 865 (0,28%) i njemačka s 813 pripadnika (0,27%). Bošnjaka ima 434 (0,14%), Slovenaca 344 (0,11%), Makedonaca 323 (0,11%), Crnogoraca 319 (0,10%) i Rusina 100 (0,03%).

U vijeća nacionalnih manjina županije bira se po 25 članova pripadnika nacionalne manjine. U slučajevima kada nisu ispunjeni uvjeti za izbor vijeća nacionalnih manjina, a na području jedinice samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalne manjine.

Prvi izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održani su 2003. godine, drugi 2007. godine, a na trećim po redu izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održanim 10. srpnja 2011. godine na razini Osječko-baranjske županije izabrano je šest vijeća: Vijeće albanske nacionalne manjine, Vijeće mađarske nacionalne manjine, Vijeće njemačke nacionalne manjine, Vijeće romske nacionalne manjine, Vijeće slovačke nacionalne manjine i Vijeće srpske nacionalne manjine, te četiri predstavnika: crnogorske, makedonske, rusinske i slovenske manjine.

Na razini Osječko-baranjske županije polučeni rezultati prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1.

Izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina 2007. i 2011. godine

Vijeće/predstavnik nacionalne manjine	2007.				2011.			
	Broj birača	Glasovalo	%	Broj lista/kandidata	Broj birača	Glasovalo	%	Broj lista/kandidata
Vijeće								
Albanske	661	29	4,39	1	746	160	21,45	3
Mađarske	7940	2868	36,12	2	7.711	3.133	40,63	2
Njemačke	1007	314	31,18	2	936	240	25,64	2
Romske	1062	403	37,95	4	1.325	414	31,25	2
Slovačke	1536	397	25,85	1	1.542	388	25,16	1
Srpske	33406	2260	6,77	1	31.348	1.827	5,83	1
Predstavnik								
Crnogorske	435	52	11,95	2	408	80	19,61	2
Makedonske	314	22	7,01	1	309	79	25,57	2
Rusinske	92	5	5,43	1	93	10	10,75	1
Slovenske	376	14	3,72	1	338	4	1,18	1

Izvor: Podaci Županijskog izbornog povjerenstva

Nakon provedenih trećih izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, a temeljem Odluke o davanju ovlaštenja za sazivanje konstituirajućih sjednica vijeća nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, Župan Osječko-baranjske županije je sazvao za 5. rujna 2011. godine konstituirajuće sjednice vijeća nacionalnih manjina za Osječko-baranjsku županiju i toga dana konstituirana su vijeća albanske, mađarske, njemačke, romske, slovačke i srpske manjine.

2.2. Ustrojstvo i djelovanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

2.2.1. Tijela i radna tijela vijeća nacionalnih manjina

Sva vijeća, sukladno odredbama svojih statuta, biraju predsjednika i njegovog zamjenika. Većina vijeća ima po četiri radna tijela koja u svojoj nadležnosti imaju pravna pitanja, financije, izradu programa rada i izvješća o radu, obrazovanje, kulturu, vjerska pitanja, zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje odnosno zdravstvo i socijalnu skrb.

Statutom Vijeća srpske nacionalne manjine, kao tijelo vijeća, ustanovljeno je i Predsjedništvo Vijeća koje koordinira pripreme sjednica Vijeća, razmatra sva pitanja iz nadležnosti Vijeća te priprema i predlaže Vijeću akte i odluke iz njegove nadležnosti, prati i usmjerava rad stalnih i privremenih radnih tijela, koordinira aktivnosti na kojima djeluju dva ili više radnih tijela te koordinira realizaciju odluka Vijeća.

2.2.2. Sjednice vijeća nacionalnih manjina

Vijeća nacionalnih manjina djeluju na sjednicama koje saziva predsjednik vijeća. Imajući u vidu zadaće vijeća utvrđene Ustavnim zakonom, u svom radu vijeće primjenjuje dvojaku metodologiju: na sjednicama vijeća razmatra prijedloge materijala i akata tijela lokalne samouprave te donosi svoje akte, a putem predsjednika (koji predstavlja i zastupa vijeće), tajnika i drugih dužnosnika vijeća, komunicira s građanima, pojedinim tijelima i javnošću.

Prema podacima vijeća nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije, vijeća su zasjedala kako je to prikazano u *Tablici 2.*

Tablica 2.

Vijeće nacionalne manjine	Mandat 2011. - 2015.	Odaziv članova vijeća
Albanske	16	65%
Mađarske	14	64%
Njemačke	24	90%
Romske	15	90%
Slovačke	7	80%
Srpske	15	74%

Izvor: Podaci vijeća nacionalnih manjina

Napomena: podaci se odnose na razdoblje od konstituiranja do ožujka/ travnja 2015. godine

Prema podacima vijeća, odaziv članova vijeća na sjednice vijeća je zadovoljavajući: od 64% kod Vijeća mađarske nacionalne manjine do prosječno 90% (navode 80% do 100%) kod vijeća njemačke i romske nacionalne manjine. U pravilu su sjednicama nazočni samo članovi, ali sjednice su javne pa ih kod pojedinih vijeća ponekad prate i osobe koje nisu članovi vijeća (primjerice članovi udruga nacionalnih manjina, predstavnici knjigovodstvenog servisa i drugi uzvanici). Od ukupno 24 sjednice Vijeće njemačke nacionalne manjine Osječko-baranjske županije održalo je 3 sjednice zajedno s Vijećem njemačke nacionalne manjine Grada Osijeka.

Na dnevnim redovima vijeća su izvješća o radu, programi rada, financijski planovi i završni računi te točke vezane uz predlaganje članova školskih odbora, sudjelovanja na raznim susretima, kulturnim i vjerskim manifestacijama od značaja za manjinu, zaštitu spomen-obilježja i nadgrobnih spomenika, obilježavanju praznika i blagdana vezanih uz nacionalnu manjinu, izvješća o putovanjima u matične zemlje te radu saborskih zastupnika nacionalnih manjina.

2.2.3. Rad predstavnika nacionalnih manjina

Rad i aktivnosti predstavnika nacionalnih manjina, kao pojedinaca, razlikuje se od rada vijeća kao "kolegijalnih" tijela. Izabrani predstavnici u svome radu u ovome mandatu su najvećim dijelom usmjereni na održavanje i razvoj kulture, tradicije, vjerskih pitanja te informiranje pripadnika svoje nacionalne manjine na njihovom jeziku i pismu.

Tako Predstavnicu rusinske nacionalne manjine navodi u svom izvješću brojne aktivnosti vezane uz kulturu, jezik i običaje Rusina. Organizirala je, u suradnji s KUD-om Rusina, literarne večeri, dramske predstave, prikaz božićnih običaja Rusina te prezentaciju rusinskog jezika i pisma u GISKO-u. Uključena je u organizaciju središnje manifestacije kulture Rusina u Hrvatskoj "Petrovačko zvono". Organizirala je sudjelovanje učenika pripadnika rusinske nacionalne manjine s područja Županije u radu tzv. Ljetne škole Rusina u Republici Hrvatskoj, odlazak učenika iz Piškorevaca (gdje živi veći broj Rusina) na Ruthenijadu - stare rusinske sportske igre za učenike osnovne škole, nabavku časopisa koji izdaje Savez Rusina Republike Hrvatske. Bila je nazočna svim sjednicama Koordinacije rusinske nacionalne manjine Republike Hrvatske te manifestacijama na koje je bila pozvana kao predstavnica Rusina i sl.

Predstavnici makedonske i crnogorske nacionalne manjine također navode bogate kulturne aktivnosti: promocije knjiga, književne susrete, koncerte, kazališne predstave, izložbe i predavanja. Predstavnik crnogorske manjine pokrenuo je revidiranje povijesnog odnosa Crnogoraca i grada Dubrovnika, a projekt povodom 200. obljetnice rođenja Petra II. Petrovića Njegoša 2013. godine te Zbornik o Recepciji Njegoševa djela u RH, promoviran je u Cetinju i Osijeku. Također je, povodom 200. obljetnice rođenja Ivana Mažuranića prikazan dokumentarni film o Mažuraniću i Crnoj Gori.

2.2.4. Osposobljavanje članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Većina vijeća i predstavnika u svojim izvješćima navodi da nije bilo edukacija u ovome mandatu, odnosno da nisu informirani o seminarima i radionicama kako bi sudjelovali na njima. No, Vijeće njemačke nacionalne manjine navodi sudjelovanje na tri seminara u svezi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o jeziku i pismu nacionalnih manjina te Zakona o obrazovanju djece pripadnika nacionalnih manjina.

Upravni odjel za javne financije posebno je educirao predsjednike vijeća i predstavnike nacionalnih manjina o izradi financijskih planova, njihovih izmjena i dopuna, završnih računa, financijskom izvještavanju te mogućnostima utroška sredstava za određene namjene povodom upita upućenih pisanim putem ili usmeno prilikom dolazaka u Upravni odjel.

Državna škola za javnu upravu je, u suradnji s Ministarstvom uprave, organizirala u Osijeku 22. travnja 2015. Savjetovanje pod nazivom: "Ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na odgovarajuću zastupljenost u tijelima državne uprave i upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave", za koje je svima prosljeđen poziv putem Upravnog odjela za javne financije.

Također, na prijedlog Savjeta za nacionalne manjine, predstavnici Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje održali su na sjednici Savjeta 3. veljače 2015. godine prezentaciju o mogućnostima financiranja projekata iz EU fondova 2014. - 2020. godine.

Svi članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina ističu potrebu za daljnjim usavršavanjem.

3. PROGRAMSKA USMJERENJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Svoje predstavnike biraju pripadnici nacionalnih manjina, na način i pod uvjetima propisanim Ustavnim zakonom, radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Temeljni cilj ovoga izbora jest unaprjeđivanje, očuvanje i zaštita položaja nacionalnih manjina u društvu. Iz ovog temeljnog određenja slijedi i programsko usmjerenje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina koje zahtijeva uspostavljanje odnosa sa svim čimbenicima provođenja ove politike. U tom sklopu valja se posebno osvrnuti na odnose koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uspostavljaju s:

- građanima pripadnicima nacionalne manjine
- udrugama nacionalnih manjina
- zastupnicima nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru
- županijom u čijem okviru se vijeća i predstavnici ustrojavaju
- drugim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina
- matičnom zemljom nacionalne manjine
- sredstvima javnog priopćavanja.

3.1. Odnos s građanima pripadnicima nacionalnih manjina

Svoju ulogu manjinske samouprave, sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, gotovo u pravilu, potvrđuju kontaktima s pripadnicima svoje nacionalne manjine koji im se obraćaju i radi pružanja pomoći u rješavanju njihovih životnih problema. Vijeća i predstavnici navode gotovo svakodnevnu komunikaciju s građanima koji se informiraju o aktivnostima vijeća, ali često iznose svoje probleme kao što su upućivanje nadležnim institucijama zbog statusnih pitanja - državljanstva, domovnice, prijevoda dokumenata (Makedonci), otkupa stanarskog prava (Srbi), pitanja iz područja zdravstva, socijalne skrbi, pitanja zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina (Romi).

Vijeće njemačke nacionalne manjine je vrlo aktivno u rješavanju statusa Nijemaca, bivših logoraša, pribavljanju podataka o umrlima i nestalima u logoru, odštete za konfisciranu imovinu te, posebice, vodi brigu o održavanju i zaštiti postojećih te postavljanju spomen-obilježja, kao i socijalnom položaju starijih pripadnika njemačke nacionalne manjine na području naše Županije.

Vijeće romske nacionalne manjine posebno se ističe svojim aktivnim sudjelovanjem u provedbi Nacionalnog programa za Rome, posebice zapošljavanju Roma u javnim radovima.

Vijeće albanske nacionalne manjine je aktivno u rješavanju problema državljanstva i statusnih pitanja pripadnika albanske manjine.

3.2. Odnos s udrugama nacionalne manjine

U njegovanju nacionalnog i kulturnog identiteta udruge nacionalnih manjina imaju nezamjenjivu ulogu i tradiciju. Nesporno je da, ostvarujući svoju funkciju sudjelovanja u javnom životu odnosno unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu vijeća i predstavnici nacionalnih manjina moraju imati aktivnu ulogu i prema udrugama nacionalnih manjina. Međutim, ta uloga može i treba biti inicijativna, koordinacijska i potpomažuća.

Sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina ističu dobar odnos s udrugama, odnosno barem s dijelom udruge, a srpsko vijeće i sa Srpskim narodnim vijećem i Zajedničkim vijećem općina.

3.3. Odnos sa zastupnicima nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru

Nacionalne manjine sudjeluju u utvrđivanju državne politike putem svojih zastupnika u Hrvatskom saboru. Imajući u vidu nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave u odnosu na državno zakonodavno tijelo, od iznimne je važnosti oblikovanje politike nacionalnih manjina na razini koja pretežito odlučuje o pitanjima od značaja za nacionalne manjine.

Otuda i značaj kontakata koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju s manjinskim zastupnicima.

U aktualnoj saborskoj zastupničkoj strukturi 8 je zastupnika nacionalnih manjina: Vladimir Bilek (zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine), Dragan Crnogorac (zastupnik srpske nacionalne manjine), Nedžad Hodžić (zastupnik albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine), Mile Horvat (zastupnik srpske nacionalne manjine), Šandor Juhas (zastupnik mađarske nacionalne manjine), Veljko Kajtazi (zastupnik austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine), dr.sc. Milorad Pupovac (zastupnik srpske nacionalne manjine) i dr.sc. Furio Radin (zastupnik talijanske nacionalne manjine).

Vijeća srpske, romske, njemačke, mađarske, te predstavnik makedonske nacionalne manjine suradnju sa saborskim zastupnicima ocjenjuju dobrom, ali vijeća albanske i slovačke manjine nisu zadovoljna, prvenstveno zbog nemogućnosti uspostavljanja kontakata sa saborskim zastupnicima. Predstavnica Rusina navela je sudjelovanje na sjednici sa saborskim zastupnikom o rusinskoj problematici.

3.4. Suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s Osječko-baranjskom županijom

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju mogućnost i pravo sudjelovati u samoupravnim procesima koji se uspostavljaju na razini lokalne jedinice u kojoj su formirani. U tom smislu, vijeća i predstavnici su pozvani da sudjeluju u postupcima koje vode županijska tijela prema shemi prikazanoj u *Slici 1.*

No, tome je prethodi pomoć Županije vijećima u postupku njihova konstituiranja i početka djelovanja, kako je to već naprijed istaknuto. Osječko-baranjska županija obavlja poslove sazivanja i organizacijske pripreme te pružanja stručne pomoći tijekom konstituirajućih sjednica vijeća, te prilikom izrade akata i zapisnika tih sjednica. U stalnim kontaktima predsjednici vijeća te predstavnici upoznati su s propisima glede svojih prava, obveza, posebice pri provedbi registracije odnosno otvaranja računa. Sukladno zakonskoj odredbi koja propisuje obvezu objavljivanja određenih akata vijeća u službenim glasilima jedinica lokalne i područne samouprave, u "Županijskom glasniku" su objavljeni statuti vijeća nacionalnih manjina, kao i sve njihove izmjene i dopune.

Pored kontakata s predstavnicima stručnih službi, održano je niz sastanaka sa zamjenikom župana, koji je ujedno predsjednik Savjeta za nacionalne manjine, te pročelnicima zaduženim za pojedine djelatnosti, na kojima su vrlo otvoreno i konstruktivno razmotrena i odmah riješena sva pitanja, iznesena iskustva i date sve potrebne upute, smjernice i pojašnjenja. Takav način suradnje pokazao se vrlo uspješnim, te je ujedno bio povod ustrojavanju primjerenog oblika komunikacije između nacionalnih manjina, upravnih tijela i predstavnika političke vlasti ustrojavanjem već spomenutog Savjeta za nacionalne manjine.

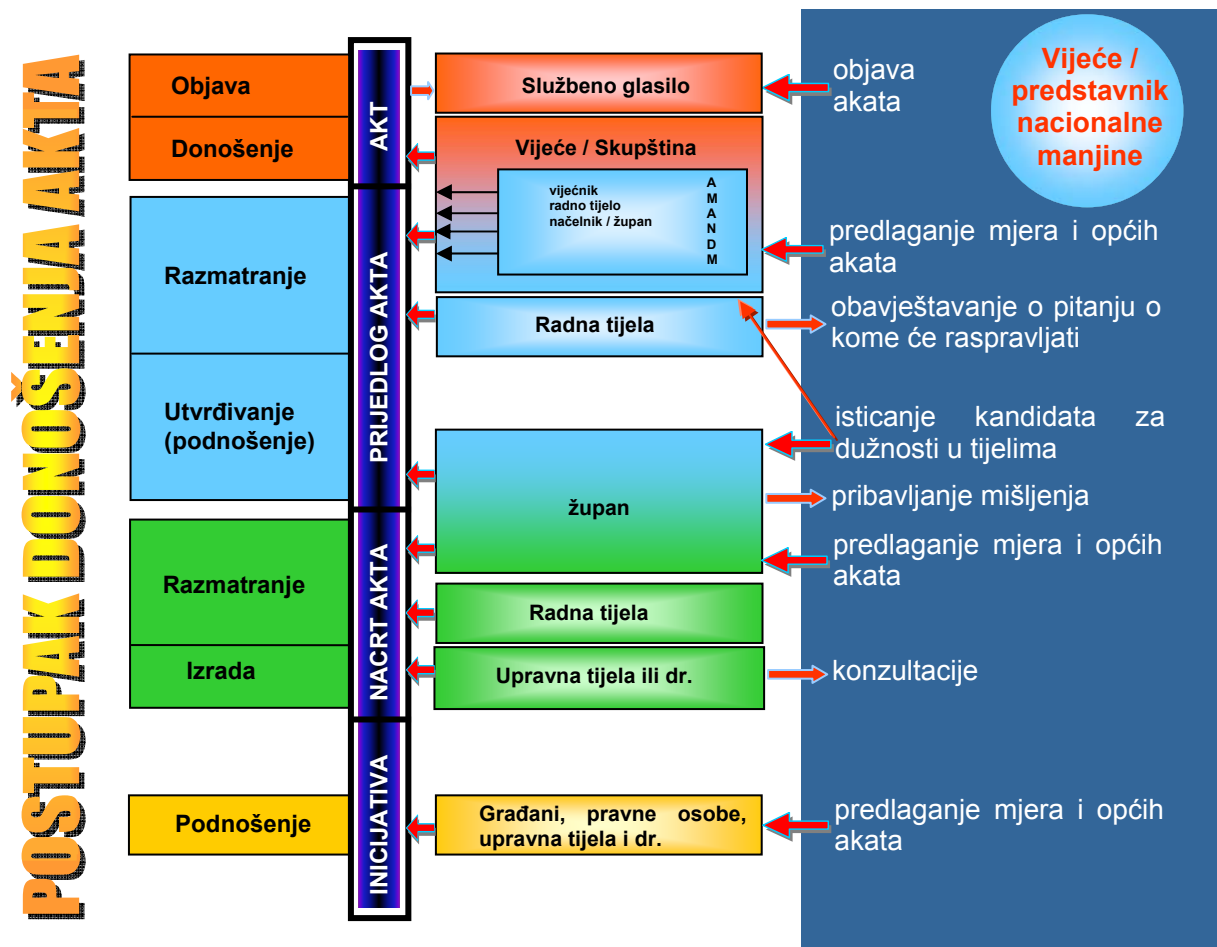
Predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjine, kao članovi Savjeta, razmatrali su svake godine prijedlog rasporeda sredstava udrugama nacionalnih manjina prema programima financiranja programskih aktivnosti udruga od interesa za Osječko-baranjsku županiju i planovima raspodjele sredstava prema Programu javnih potreba u kulturi na području Osječko-baranjske županije za svaku godinu. Tom prigodom imali su i iskoristili mogućnost sudjelovanja odnosno utjecaja na raspodjelu sredstava udrugama manjine koju predstavljaju u pripremi akata iz nadležnosti župana.

Odazivajući se pozivima vijeća i predstavnici nacionalnih manjina bili su predlagatelji nekoliko tema za godišnji Plan rada Županijske skupštine, poglavito u svezi problematike nacionalnih manjina na ovom području odnosno provedbe Ustavnog zakona.

Radi sustavne provedbe mjera iz Nacionalnog programa za uključivanje Roma na razini Županije, Savjet za nacionalne manjine osnovao je Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalne strategije za Rome na području Osječko-baranjske županije. I Savjet i navedeno Povjerenstvo su svake godine razmatrali informacije o provedbi Nacionalne strategije za uključivanje Roma na području Osječko-baranjske županije za prethodnu godinu te prijedloge akcijskih planova za uključivanje Roma na području Osječko-baranjske županije za sljedeću godinu.

Slika 1.

Sudjelovanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u postupku donošenja akata Županije

Ocjenjujući odnose Županije i vijeća te predstavnika nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici ističu zadovoljstvo tim odnosima, naglašavajući da Županija izvršava svoje obveze utvrđene Ustavnim zakonom u odnosu na vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. U ostvarivanju svoje uloge u odnosu na Županiju pretežno navode nazočnost sjednicama Županijske skupštine, Savjeta za nacionalne manjine te dobru suradnju sa županom, njegovim zamjenicima, Tajništvom Županije, Upravnim odjelom za javne financije i Upravnim odjelom za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu.

Ovaj oblik suradnje sva vijeća i predstavnici ocjenjuju korektnim i zadovoljavajućim.

3.5. Međusobna suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uspostavljaju međusobnu suradnju i to na razini Županije s drugim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina organiziranim na ovoj razini, vijećima i predstavnicima iste nacionalne manjine tamo gdje je ona organizirana, kao i koordinacije na nacionalnoj razini.

Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije osnovana je potpisivanjem Sporazuma o osnivanju 12. svibnja 2005. godine. Koordinacija je osnovana radi unaprjeđivanja i usklađivanja zajedničkih interesa, usuglašavanja stavova o pitanjima iz djelokruga rada vijeća i predstavnika, zajedničkog sudjelovanja u javnom životu Županije davanjem mišljenja i prijedloga te radi isticanja kandidata za dužnosti u tijelima Osječko-baranjske županije.

Za mandat 2011. do 2015. većina vijeća i predstavnika nacionalnih manjina ističu mali broj sjednica odnosno nedovoljnu "aktivnost" Koordinacije.

3.6. Odnos s matičnom zemljom nacionalne manjine

Suradnja sa matičnom zemljom nacionalne manjine omogućava vijećima i predstavnicima uspješnije ostvarivanje zadaća vezanih uz održanje nacionalnog i kulturnog identiteta. Pripadnici nacionalnih manjina, njihove udruge i vijeća nacionalnih manjina odnosno predstavnici nacionalnih manjina slobodno održavaju veze s narodom s kojim dijele ista etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja, te s pravnim osobama sa sjedištem na području države tog naroda, koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, nakladničke (izdavačke) i humanitarne djelatnosti.

Gotovo sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju uspostavljene odnose s matičnim zemljama te uglavnom naglašavaju dobru suradnju s matičnim zemljama, njihovim udrugama, veleposlanstvima, vjerskim i kulturnim institucijama, ministarstvima pa i vladama matičnih zemalja.

Vijeće slovačke nacionalne manjine navodi da u posljednjoj godini mandata nisu uspostavljeni kontakti s Republikom Slovačkom, kao ni sa slovačkim veleposlanstvom u Zagrebu, a Vijeće mađarske nacionalne manjine nije zadovoljno odnosom s matičnom zemljom i napominje da "nema napretka".

Predstavnici Makedonaca i Crnogoraca posebice ističu kako kontaktiraju s državnim institucijama Makedonije odnosno Crne Gore, ministarstvima kulture, prosvjete i znanosti, kao i s veleposlanicima svojih matičnih država u Republici Hrvatskoj. Vijeće njemačke manjine također ima dobru suradnju s državnim tijelima i udrugama u Njemačkoj, a Vijeće albanske manjine navodi redovite kontakte s Albanijom, Kosovom i Makedonijom. Vijeće srpske nacionalne manjine posebno naglašava suradnju s matičnom državom u području kulture.

Koristeći ove kontakte, vijeća i predstavnici izrastaju u svojevrsne sponove, mostove suradnje koji povezuju Županiju i Republiku Hrvatsku s njihovim matičnim zemljama. Rezultat toga je bogata kulturna razmjena, ali i inicijative za uspostavljanjem odnosa suradnje sa Županijom.

3.7. Odnosi sa sredstvima javnog priopćavanja

Postaje radija i televizije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini imaju zadaću promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, proizvoditi i/ili emitirati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina, stvaranje i emitiranje programa kojima se potiče i unaprjeđuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulturne, vjerske i druge samobitnosti nacionalnih manjina, očuvanje i zaštita njihovih kulturnih dobara i tradicije, te stvaranje i emitiranje programa kojima se pripadnici nacionalne manjine na tom prostoru upoznaju s radom i zadaćama vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Pravne osobe koje obavljaju djelatnost javnog priopćavanja (tisak, radio i televizija) dužne su, prema odredbama Ustavnog zakona, omogućiti udrugama pripadnika nacionalnih manjina i institucijama nacionalnih manjina sudjelovanje u stvaranju programa namijenjenog nacionalnim manjinama.

U analizi provedbe ovog određenja, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina navode da nema posebnih priloga u medijima i da medijske kuće nisu ni tražile mišljenje od vijeća za takve priloge. Osim emisije "Prizma" i "Manjinski mozaik", kojima gotovo svi iskazuju zadovoljstvo, sadržaji vezani uz nacionalne manjine su slabo zastupljeni u medijima na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini. Neki ističu praćenje samo negativnih događanja (Vijeće romske nacionalne manjine) od strane medija odnosno loš odnos, bez ikakve suradnje.

Vijeće romske nacionalne manjine također je mišljenja da treba omogućiti emitiranje emisije na romskom jeziku.

Vijeće mađarske nacionalne manjine navodi da mađarska manjina ima mogućnost sudjelovanja u emisijama Radio Baranje, koje se emitiraju na mađarskom jeziku ((jedna 15 minuta, a druga 20 minuta tjedno). Osim toga, na HRT Osijek svakodnevno se na mađarskom jeziku daje emisija u trajanju od 30 minuta, a svoje priloge imaju i Osječka televizija (Horizonti) i Televizija Slavonije i Baranje (Dravataj). No, Vijeće navodi negativne sadržaje u medijima vezane uz političku neusuglašenost unutar mađarske zajednice, ali i medijsko praćenje uspješnih manifestacija mađarskih udruga.

Vijeće srpske nacionalne manjine navodi da ima pristup samo radiju "Banska kosa", te tiskanim medijima (list "Izvor" ZVO Vukovar i samostalni srpski tjednik "Novosti").

Vijeće albanske manjine pohvaljuje emisiju "Prizma", koju emitira HRT.

Vijeće njemačke manjine navodi emitiranje posebne emisije "D-Funk" na njemačkom jeziku, na Slavonskom radiju, u trajanju od pola sata, kao i povremeno pojavljivanje u emisijama Hrvatskoga radija odnosno HRT-a.

Predstavnici makedonske i crnogorske nacionalne manjine zadovoljni su prilozima u medijima kako na državnoj, tako i na lokalnoj razini (spominju priloge Televizije Slavonije i Baranje, Osječke televizije te "Glasa Slavonije"), a isto tako imaju dobru suradnju i s medijima svoje matične države (predstavnik Crnogoraca).

Predstavnica rusinske manjine ističe da je potrebno iznaći mogućnost emitiranja emisije na Radio Osijeku te, barem u glazbenim emisijama, omogućiti slušanje pjesama nacionalne manjine.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj zaokružen je zakonodavno-pravni okvir za uređivanje pravnog položaja nacionalnih manjina i stvorene su pretpostavke za zakonsko uređivanje pojedinih posebnih pitanja od značenja za nacionalne manjine.

Osječko-baranjska županija slovi kao sredina koja u Hrvatskoj prednjači u stvaranju uvjeta djelovanja manjinske samouprave. Početni rezultati su se ogledali u osiguravanju optimalnih materijalnih uvjeta djelovanja predstavnika i vijeća nacionalnih manjina, a potom je poduzet niz mjera organizacijske, programske i tehničke naravi koji podiže razinu organiziranosti, komuniciranja, funkcioniranja i zajedničkog djelovanja, koja Županiji pribavlja i epitet organizirane sredine u ovom području djelovanja.

Putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju partnerski odnos s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na ovaj način ujedno se i na lokalnoj razini razvija svijest o posebnim potrebama pojedine nacionalne manjine, a čije je zadovoljavanje moguće na lokalnoj razini. No, kako se na ovoj razini ne odlučuje o najvećem dijelu njihovih prava, procesom decentralizacije državnih poslova i njihovim stavljanjem u djelokrug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave trebala bi rasti i uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Jedan od najvažnijih čimbenika u ostvarivanju zakonom zajamčenih prava je konstantna inicijativa predstavnika nacionalnih manjina usmjerena prema lokalnoj vlasti, kao i razumijevanje te vlasti za provedbu podnesenih inicijativa. Svakako, važna je pravodobna i potpuna informiranost, edukacija i odgovarajuća artikulacija prijedloga i inicijativa koje moraju biti utemeljene na pozitivnim propisima. Takve inicijative i prijedloge treba prihvatiti u okviru realnih, posebice financijskih, mogućnosti proračuna Županije.

No, iskustva u suradnji službi i tijela Županije s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina i u ovome mandatu pokazuju da, unatoč dobroj komunikaciji, obaviještenosti o sjednicama i dostavi pripremljenih materijala, te izvrsnoj suradnji putem radnih tijela i redovitih sastanaka, još uvijek nema dovoljno inicijativa i prijedloga usmjerenih od strane vijeća i predstavnika nacionalnih manjina prema Županu odnosno Skupštini Županije.

Gotovo sva vijeća i predstavnici ističu nedostatak financijskih sredstava za rad i aktivnosti, kao i činjenicu da su sredstva županijskog proračuna njihov jedini izvor financiranja. No, financijski kapacitet jedinica lokalne i područne samouprave je, čak i ako izuzmemo opću situaciju vezanu uz ekonomsku krizu odnosno recesiju, nedostatan za financiranje njihovih potreba. Stoga je jedino moguće financijskom decentralizacijom ojačati taj kapacitet.

I nadalje je nužno permanentno obrazovanje i osposobljavanje, što ističu sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, kao i još bolja komunikacija s tijelima Osječko-baranjske županije radi zajedničkog djelovanja na unaprjeđenju rada u interesu nacionalnih manjina i pospješivanja ostvarivanja njihovih prava zajamčenih Ustavnim zakonom.